

ŚWIAT W OCZACH DZIECKA W WIEKU PRZEDSZKOLNYM

Drodzy Rodzice!

Jeszcze tak niedawno w pełnej radości i niepokoju oczekiwania na dziecko czytaliście książki, artykuły, fora internetowe na temat jego pielęgnacji i wychowania. Było to z pewnością bardzo nowe, ciekawe i interesujące. Powoli poznawaliście swoje pociechy, niemal bezbłędnie reagując na każdy gest – i tak szybko minęły dwa lata. Zamiast malutkiego gaworzącego bobasa mamy małego przedszkolaka, który bardzo się rwie, by poznać świat, inne dzieci.

Przedstawiamy Państwu kwestie związane z rozwojem przedszkolaka w każdym jego roku funkcjonowania w przedszkolu i poza nim. To bardzo ważne, by wiedzieć, na jakie zachowania zwracać uwagę oraz jak rozmawiać z dzieckiem, które powoli staje się członkiem społeczności.

A więc kim jest ten mały człowiek? Mądry rodzic to zawsze lepszy start...

ŚWIAT W OCZACH DWULATKA.

Rozwój społeczny, fizyczny i intelektualny.

- Biega, wspina się, popycha, pociąga - **JEST BARDZO AKTYWNY**.
- Jego nogi robią się nieco **koślawe**, uwielbia **siedzieć w pozycji „żabki”**.
- Rozróżnia swoją **odmienność płciową**.
- Je przy użyciu **łyżki i widelca**, ale lubi jeszcze jeść palcami.
- Potrafi **zdejmować już niektóre części ubrania**; najłatwiej zaczyna od butów.
- **Coraz mniej śpi**, i łatwo się budzi.
- **Lubi rutynowe zajęcia**; w schemacie i systematyczności czuje się bezpiecznie.
- Czuje się **niespokojny**, gdy „mamy” nie ma w nocy w domu.
- Chce **robić wiele rzeczy samemu**; chce być samodzielny i odrębny w otoczeniu.
- Waha się, jest niezdecydowany, **często zmienia zdanie**.
- Pokazuje już swój temperament, **ma częste zmiany nastroju**.
- **Naśladuje** dorosłych.
- **Bawi się „obok”**, powoli próbuje nawiązywać relacje w grupie.
- Jeszcze **nie potrafi się dzielić, wyczekiwać**, tj. czekać na swoją kolej, poddawać się;
- Lubi zabawy z wodą.
- **Przeciąga rytuały pójścia spać**.
- **Używa krótkich zdań**; powinien znać już ok. 50 słów.
- Często jest negatywnie nastawiony i **często używa słowa „NIE”**.
- **Rozumie znacznie więcej niż potrafi wyrazić**.

ŚWIAT W OCZACH TRZYLATKA:

Rozwój społeczny

- Świat – to miejsce, w którym trzylatek **zaznacza swoją obecność**.
- **To mały egoista** – zaczyna używać słów „ja, moje, mnie”.
- Podkreśla często, że jest ważną **autonomiczną częścią otoczenia**.
- Walka o autonomię **to droga groźnego buntu**.
- Ujawnia się **ciekawość i chęć podejmowania nowych wyzwań**.
- To okres łatwy do **utraty poczucia bezpieczeństwa**.
- **Trzylatek skupia na sobie uwagę** – w formie płaczu, wycofania, czasami wręcz agresji.
- Cecha trzylatka **jest zazdrość** właściwie o wszystko, co „Moje”.

- W tym wieku **poznaje świat za pomocą zmysłów**.
- **Żyje chwilą** – tym, co dzieje się tu i teraz – **nie posiada umiejętności przyczynowo-skutkowych**.
- Z trudem przychodzi mu **odraczanie PRAGNIĘĆ**.
- Dla trzy latka **czas jest abstrakcją**.
- Bardzo mocno **wiąże słowo – z widzianym przedmiotem**.
- Lubi zabawy w **proste skojarzenia**, jak przeciwieństwa – podobieństwa.
- Charakterystyką jego myślenia **jest fantazjowanie na różne tematy** – to buduje wyobraźnię.
- Małymi krokami zaczyna podejmować **zabawę z rówieśnikami**, dzieląc się zabawkami, współpracując.
- Powszechny **lęk** w tym okresie to **strach przed ciemnością**.
- Ulubiona zabawa to **zabawa w dom**.
- Krokiem milowym w rozwoju społecznym to **rozdzielanie płci**.
- W prostych słowach **opowiada już o swoich problemach** – dla nas niekiedy błahe, dla nich kolosalnie ważne.
- To okres by wprowadzać już **pierwsze obowiązki** np. proste domowe czynności.

Rozwój fizyczny – motoryczny – to już potrafię!

- Samodzielnie potrafi **umyć zęby i ręce**.
- Kontroluje swoje **czynności fizjologiczne**.
- Umie **jeść posiłki sztućcami siedząc przy stole** na wyznaczonym miejscu, pić z kubeczka.
- Umie też **ubierać się i rozbierać** bez pomocy mamy i taty.
- Potrafi **rysować już koła**.
- Wie, jak odpowiednio **trzyma się kredkę**.
- Potrafi **wydzierać, wyklejać** wskazane powierzchnie.
- To czas na zapoznanie go z **nożyczkami**.
- **Nie jest gotowy do rywalizacji** w zajęciach ruchowych.
- To czas na naukę **stania na jednej nodze, chodzenia na palcach, skakania obunóż i na jednej nodze**.
- Uwielbiają **zabawy z piłką** – podstawowe czynności to kopanie i rzucanie.
- To czas na **Rowerek!**

Rozwój intelektualny – myślę, więc jestem

- Potrafi już umiejętnie **posługiwać się mową** – jest to kwestia indywidualna i nie jest to sztywna reguła.
- Tworzy w swojej głowie coraz ciekawsze **historie – fantazjuje**.
- **Dużo zapamiętuje** – słowa, spostrzeżenia dotyczące otoczenia, słowa i dźwięki zasłyszane z telewizji.
- **Samodzielnie dokonuje wyborów** – nieporadnie, ale próbuje przewidywać konsekwencję działań i zachowań – to ważny moment do nauki okazywania różnych emocji.
- Trzylatek to bardzo **wdzięczny odbiorca bajek** – wieczorne czytanie powinno stać się codziennym rytuałem domowym.
- Chętnie **uczy się na pamięć** krótkich piosenek i wierszyków – najlepiej to takie, które można pokazać i zatańczyć.
- To jest etap **zainteresowania książeczkami** z obrazkami.
- **Krótką rozmowa z trzylatkiem** to spore wyzwanie dla niego, – dlatego nie zawsze opowie, co było na obiad i co działo się w przedszkolu.

- Czasami trudno mu się wysławić, **jąka się, zacina, powtarza w kółko jeden wyraz** – to z reguły wtedy, gdy zdarzy się coś ciekawego, oburzającego, spornego, płaczliwego, – gdy przestaje panować nad swoimi emocjami.
- Trzylatki mają specyficzny **język porozumiewania** się z otoczeniem – dotyczy to kilku wyrazów rozumianych przez domowników.
- Potrafią odnaleźć **podobieństwa i różnice** pomiędzy rzeczami i osobami.
- Ulubione **zabawy logiczne** – puzzle, mini memo, nazywanie kolorów, liczenie do 5.
- Coraz chętniej **angażuje się w układy społeczne**, ma najczęściej już „przyjaciela” potrafi też odpowiedzieć na pytanie o swój wiek, nazwisko.

ŚWIAT W OCZACH CZTEROLATKA:

Rozwój społeczny

- Dziecko w tym wieku staje się bardziej **pewne siebie i swoich możliwości**.
- Posiada chęć przyciągania uwagi ze strony otoczenia – zwraca na siebie uwagę, bo **chce się podobać, chce być podziwiany**.
- Ujawnia się **naciąganie reguł i wytyczonych granic** – w dodatku staje się przy tym **marudny, rozdrażniony i rozproszony**.
- **Chce poszerzać swoje granice** – walczy o to w sposób, jaki tylko przyjdzie mu do głowy – łamiąc wszystkie zasady i nakazy.
- Ulubione zabawy – to **aktywności muzyczne i ruchowe**.
- **Chętnie naśladuje** i parodiuje dorosłych.
- Dla czterolatka – istotne jest **mówienie prawdy** – ma to znaczenie z rozwojem społecznym oraz początkiem odróżniania dobra i zła.
- To okres buntu.
- To okres, kiedy garnie się do kontaktów z rówieśnikami – ma już ulubionych kolegów czy nawet przyjaciół.
- Na spacerach – **ucieka, wspina się na drzewa, wskakuje w błotniste kałuże**.
- **Niszczy ukochane zabawki** – czasami robiąc to z premedytacją w przypływie niekontrolowanej złości.
- Ulubionym słowem czterolatka jest „NIE”.
- Czterolatek **ma nadal kłopot z odróżnianiem prawdy od fantazji** – świat z bajek może być jeszcze realny .
- Uwielbia **długie dyskusje** na różne tematy.
- Potrafi być **współczujący i empatyczny**.
- Coraz bardziej zaczyna interesować się **społecznymi różnicami płci**.

Rozwój fizyczny – motoryczny – to już potrafię

- **Samodzielnie się ubiera i rozbiera** – czasem pomoc potrzebna jest przy sznurówkach czy maleńkich guzikach.
- Dość sprawnie **korzysta z noża i widelca** – może miewać jeszcze z tym kłopoty (krojenie nie wchodzi w grę, nóż służy do przesuwania potraw i smarowania).
- **Mycie rąk, zębów, i korzystanie z toalety** to nieodłączny element codziennej rutyny.
- **Sprawne ręce** świetnie radzą sobie z zakręcanie nakrętek, nawlekaniem koralików, wykonywaniem papierowych zabawek koraliki i ozdób.
- **Głowonogi upodabniają się do człowieka** – mają **ręce, nogi, tułów**.
- Czterolatek potrafi **odwzorować proste figury** (kwadrat, krzyż).
- **Skacze** na prawej i lewej nodze, **jeździ** na rowerku, **wspina** się na drabinki.

Rozwój intelektualny – myślę, więc jestem

- **Zna** już około **1500 słów**.

- Buduje bardziej **zróżnicowane zdania**.
- **Odróżnia** – przód, tył, dół, i górę.
- **Ma doskonałą świadomość przeciwieństw** – mniejszy – większy, słodki – gorzki itp.
- Wciąż jeszcze **popelnia błędy językowe** – dotyczące odmiany wyrazów i gramatyki.
- Często **zadaje pytania** o znaczenie konkretnych słów – niezmordowanie pyta, pyta, pyta chłonąc znaczenia i wyjaśnienia.
- Standardem jest **liczenie, do 10** – choć większość radzi sobie z bardziej skomplikowanymi działaniami matematycznymi.
- **Zna i odróżnia podstawowe kolory**.
- Pojawia się **rozumienie następstwa czasu** – wie, kiedy jest pora na posiłek, kąpiel, spanie.
- Uwielbia **sluchać ciekawych opowieści, dopowiadać, wymyślać zakończenia**.
- **Bawi się w zabawy tematyczne**, marynarze, piraci, sklepikarz, lekarz – poznaje przy tym normy społeczne.
- **Jest w stanie skupić uwagę nawet przez 15 minut**.
- To okres **szybkiego rozwoju pamięci**.

Pod koniec czwartego roku życia można mówić o uspokojeniu emocji dziecka, nad którymi powoli zaczyna panować.

ŚWIAT W OCZACH PIĘCIOLATKA:

Rozwój społeczny

- Po okresie buntu i wytyczania własnych granic wraca do **emocjonalnej równowagi**.
- W zabawie **skupia się na elementach planowania**.
- To moment **bardzo intensywnego odkrywania i poznawania świata** w sposób świadomy.
- Współpraca z grupą nie jest niczym trudnym, **zaczyna zauważać odczucia innych**.
- **Świat dalej pozostaje czarno – biały**, postęпки dzielą się na złe oraz dobre.
- Nasz pięciolatek to stabilny człowiek, **ale wciąż mocno związany z mamą i tatą** – dziewczynki naśladowują mamy, chłopcy bardziej otwarci na męskie przygody taty.
- Zaczyna **kontrolować swoje ruchy i panować nad swoim ciałem**.
- Są otwarci na współpracę i przyjaźnię – **to czas zajęć zespołowych, tworzenia wspólnych projektów**.
- To czas opowiadania dowcipów – **rozwijanie poczucia humoru to jedna z najważniejszych spraw w tym wieku**.
- Ważna jest wówczas aproba ta ze strony dorosłych – **pochwaly zachęcają do dalszej pracy**.
- Występujące wybuchy złości bywają gwałtowne, **jednak większym niebezpieczeństwem jest wycofywanie się i zamykanie w sobie**.
- Pojawia się **uczucie zawstydzenia**.
- To okres **kształtowania się sfery duchowej, padają pytania na temat życia i śmierci**.

Rozwój fizyczny – motoryczny – to już potrafię

- Powoli zaczyna się **okres utraty mleczaków**.
- Bez problemu **rozdziela prawa i lewa stronę**.
- **Sprawność fizyczna staje się powodem do dumy**.
- To czas **jazdy na dwukółowym rowerku, rolkach**.
- To czas **popisów ruchowych, cyrkowych, i tanecznych**.
- **Posługuje się już nożem podczas krojenia pokarmów**.

- **Sprawność manualna** przejawia się także w zabawach plastycznych, wycina po liniach koloruje bez wychodzenia poza kontury.

Rozwój intelektualny – myślę, więc jestem

- **Potrafi napisać kilka**, czasem kilkanaście liter, swoje imię i nazwisko.
- Zabiera się już do **odczytywania prostych wyrazów**.
- To czas bardzo dużego **rozwoju pamięci, zapamiętuje adresy czy numery telefonów**.
- Potrafi **odróżnić fikcję od rzeczywistości** – zauważa to podczas oglądania bajek ze scenami, których można się teoretycznie bać.
- Sporo radości sprawiają **zabawy matematyczne**, pisanie cyfr, liczenie mierzenie, układanie szeregowanie.

Artykuł przygotowano na podstawie opracowania Małgorzaty Świerkula – psycholog i literatury:

- 1) M. Bogdanowicz, Psychologia kliniczna dziecka w wieku przedszkolnym, WSiP, W-wa. 1991.
- 2) T. Ogrodzińska (red), Nigdy nie jest za wcześnie – rozwój i edukacja małych dzieci, Fundacja Rozwoju dzieci im. J. A. Kodeńskiego, W-wa. 2004.
- 3) A. Jankowska, Jak wychować przedszkolaka wyd. Dragon, Bielsko Biała 2009.
- 4) B. Łaciak, Świat społeczny dziecka, Żak, W-wa. 1998.

Opracowała:
mgr Weronika Tylkowska